

ปีที่ 30 ฉบับที่ 10501 วันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2560 หน้า 27

‘สิ่งทอท้องถิ่น’ศึกษาใช้สีดินย้อมผ้า

โครงการอุปถัมภ์เพื่อโอท็อปสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญพัฒนาสีผงธรรมชาติจากดินนาคา ตอบโจทย์ความต้องการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าในอุดรธานี แก้ปัญหาสีดินติดผ้าไม่สม่ำเสมอและไม่ทนนาน ทั้งสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. โดยโครงการอุปถัมภ์เพื่อโอท็อป (ทุนเครือข่ายวิสาหกิจนวัตกรรม) ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้ามัดหมี่ย้อมสีครามธรรมชาติ จ.อุดรธานี วงเงินไม่เกิน 8.9 แสนบาท ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี สำหรับพัฒนาและออกแบบระบบการผลิตสีผงธรรมชาติจากดินนาคา สำหรับตกแต่งสิ่งทอ โดยความร่วมมือทางวิชาการจาก รศ.สุพรรณณี ฉายะบุตร ศูนย์วิจัยวัสดุเพื่องานศิลปะและออกแบบภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิสาหกิจชุมชนฯ มีแนวคิดในการนำ “ดินนาคา” ซึ่งเป็นดินเมงคลในพื้นที่คำชะโนด มาตกแต่งสิ่งทอ โดยได้ปรึกษาหารือกับนักวิจัย ม.ศิลปากร เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตสีผงธรรมชาติ ร่วมกับการเก็บสีย้อมธรรมชาติจากพืชให้อยู่ในรูปแบบสีผงธรรมชาติ ผลการทดลองนำดินนาคามาเป็นตัวย้อมสี พบว่า ผ้าที่ผ่านการย้อมให้สีสม่ำเสมอและคงทน ถือเป็นกระบวนการแปรรูปสีย้อมธรรมชาติที่ละลายน้ำได้ให้อยู่ในรูปแบบสีผงธรรมชาติ ทั้งยังได้เจดสีไม่น้อยกว่า 20 เจดสี

“ผ้าที่ย้อมด้วยดินจะมีเส้นใยผ้าที่นุ่มและทนทาน ป้องกันแสงแดด ส่วนผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่ทอ ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าลายขิด ผ้าขาวม้า ผ้าทอเหล่านี้มักใช้ในงานบุญประเพณีที่สำคัญ อาทิ งานบุญประจำปี คือ บุญพระเวศ (บุญพระเวด) แต่กระบวนการผลิตชิ้นงานใช้เวลานาน เนื่องจากการย้อมมีขั้นตอนและเทคนิคที่ซับซ้อนและสีไม่มีความสม่ำเสมอ จึงยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการลูกค้า” นักวิจัยกล่าว

การพัฒนา “ดินนาคา” สำหรับการประยุกต์ใช้พื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การต่อยอดองค์ความรู้ผนวกกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้เกิดการผลิตสินค้าชุมชนที่มีคุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ปัจจุบันการใช้สีย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น ทั้งจากเหตุผลที่สีสังเคราะห์ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก และผู้บริโภคโดยเฉพาะตลาดต่างประเทศนิยมโทนสีในแบบของสีจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งมีลักษณะไม่ฉูดฉาด แต่การย้อมผ้าด้วยสีจากวัสดุธรรมชาติก็ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากความไม่สะดวกในการใช้งาน และความไม่แน่นอนของสีผ้าในแต่ละครั้งที่ผลิต

“ความไม่สะดวกที่เกิดขึ้นมีหลายประการ ได้แก่ วัตถุดิบบางอย่างไม่มีในท้องถิ่นที่มีการย้อมผ้า วัตถุดิบบางอย่างมีบางฤดูปัญหาเรื่องการขนส่ง วัตถุดิบหลายอย่างเก็บไม่ได้ คุณภาพของวัตถุดิบไม่สม่ำเสมอ และสิ้นเปลืองเวลาในการกัด-ย้อมมาก” นักวิจัยกล่าว

ขณะที่วิสาหกิจชุมชนฯ ดำเนินธุรกิจการผลิตและจำหน่ายผ้าทอมัดหมี่ไหม และมัดหมี่ฝ้ายย้อมสีครามธรรมชาติที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นระยะเวลา 15 ปี ผลิตภัณฑ์ได้รับการตอบรับจากกลุ่มลูกค้าเป็นอย่างดี แต่ในสภาวะปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอมีการแข่งขันสูง จึงต้องปรับปรุงคุณภาพสินค้าและสร้างจุดขายเพื่อให้แข่งขันได้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิทยาศาสตร์

